

Slipshavn

Slipshavn skulle egentlig have udviklet sig til et fæstningsanlæg midt i 1600-tallet, der kunne beskytte danske orlogsfartøjer, når de lå i Slipshavns lille middelalderhavn. Men planerne blev aldrig realiseret. I stedet kom havnen til at spille en rolle som kanonbådshavn under englandskrigene og i en periode også som militærbase for vandflyvere.

Senere kom der både en vej og jernbane til Slipshavn på Knudshovedhalvøen. Jernbanen skulle føre færgernes passagerer ind til Nyborg i hårde isvintre og blev indviet i 1883 og nedlagt i 1905.

På indskriften over døren til lodseriets smukke hvide hus i Slipshavn står: Kongeligt Lods Contoir. Lodsstationen blev fredet af Kulturstyrelsen i 1978. Fotos: Kulturstyrelsen.

I 1843 blev opført den hvide bygning for strømtoldvæsenet, som med to vagtskibe skulle sikre, at skibe, som sejlede gennem Storebælt, betalte strømtold som et led i Øresundstoldens indførelse. Tolden blev ophævet i 1857, hvorefter bygningen blev overtaget af lodsvæsenet og ombygget til 3 lodsfamilier. Lodseriet er også beskrevet i artiklen om Nyborg, da det var lodseriets navn.

Lodseriet på Slipshavn blev oprettet i 1799. Lodserne ved Nyborg havde et meget stort område under sig. De havde således tilladelse til at lodse i hele Østersøen, Storebælt og Kattegat til Skagen og til Helsingør. Lodserne havde fast base på Slipshavn, men fik først boliger i Slipshavn i 1857.

Op til 1892 foregik det meste lodseri i åbne sejl- eller robåde. I 1974 flyttede Nyborg Lodseri, som lodseriet hed, lodseriet til Spodsbjerg, og herefter var det slut med lodseriet ved Slipshavn. Men den lodsmæssigt bedre beliggenhed i Spodsbjerg blev en kortvarig løsning. I 2006 blev lodseriet overtaget af DanPilot. I 2010 og 2011 flyttede DanPilot stationen til henholdsvis Bagenkøp og Korsør.

Kulturstyrelsen beskriver lodsstationens miljø således: “Den miljømæssige værdi ved Slipshavns Lodsstation knytter sig til bygningens placering på halvøen, der adskiller Storebælt fra Nyborg Fjord, hvor den indgår i et enestående, strategisk placeret kulturmiljø. Hertil kommer bygningens beliggenhed midt i skansen, der er et fredet fortidsminde, og samspillet med de øvrige bygninger inde mellem voldene. Grundet bygningens højde og det omgivende flade landskab er Slipshavns lodsstation synlig på lang afstand, både fra land- og vandsiden, hvilket gør den til et pejlemærke ved indsejlingen til Nyborg Fjord.”

På fotoet ses Nyborg Lodseris lodsbåd Nyborg Lods, som blev bygget i 1949. Foto: Nyborg Lokalhistoriske Arkiv.

Lodseriets reglement blev udstedt den 27. oktober 1800. Reglementet tillod, at lodseriet kunne lodsse i så stort et område, at lodseriet kunne betjene den nordligst liggende svenske havn Göteborg og kunne påbegynde en lodsning ved indsejlingen til Storebælt ved Sjællands Odde. Lodseriet kunne ligeledes påbegynde en lodsning ved Bornholm, hvis skibet var så stort, at det skulle gennem Storebælt. Det var kun få danske lodserier, der tidligere lodsede i så store områder.

Skitsen viser den planlagte fæstningshavn på Slipshavn i 1600-tallet. Kortet illustrerer, at havnen ligger i læ ved indsejlingen til Nyborg Fjord. Så det var både naturligt at placere en fæstning og et lodseri i Storebælt ved Nyborg Fjord netop her. Foto: Nyborg Lokalhistoriske Arkiv.

Den planlagte fæstningshavn midt i 1600-tallet var ikke det eneste tidspunkt, der blev planlagt en fæstning ved Slipshavn. I 1760 dukkede igen planer op om en fæstning i Slipshavn. Tegningerne svarede stort set til den stjerneformede fæstningsplan i 1600-tallet.

På postkortet fra ca. 1910 ses lodskontoret til højre og nogle fisker- og lodsfamiliers huse til venstre. Lodserne havde 6 lejligheder; de 3 lå i det hvide hus, som staten opførte i 1840. Bygningerne omfattede tillige et hus til rorsbetjenten, et fartøjshus og et krudthus til opbevaring af krudt til de skudsignaler, som skulle afgives til Storebæltsfærgerne. Foto: Nyborg Lokalhistoriske Arkiv.

Da man byggede husene fandt man ud af, at det ikke var muligt at grave en brønd med rigeligt drikkevand. Der kom kun brakvand i brønden, og brakvand kunne ikke bruges til madlavning. Derfor blev der fra hustaget ført nedløbsrør ned til nogle cementcisterner, som var bygget i jorden ved huset for på den måde at skaffe ferskvand. Om

sommeren, når det var varmt, og der var langt mellem regnbygerne, kunne der let blive mangel på vand. Så tog man en jolle og fyldte den med forskellige spande og bøtter, hvorefter man sejlede til Nyborg for at få dem fyldt med vand. Det foregik med små sejlbåde, og hvis der var frisk kuling skete det mange gange, at vandet svandt i beholderne, når båden krængede. Der blev først ført vand ud til Slipshavn i 1939. På de to fotografier ses en klokkestabel og en kanon. Kanonen blev fundet ved en udgravning. Klokkestablen blev anvendt til signalgivning til skibene i tåge fra 1894 til 1934. Foto og oplysninger: Nyborg Lokalhistoriske Arkiv.

Arkivalierne fra Nyborg Lodseri i Slipshavn opbevares i Nyborg Lokalhistoriske Arkiv.

På dækket står en lods med sommerkasket og jakke klar til at entre et skib, der skal lodes. Læg mærke til lodsbådens navn, Belt Pilot, der viser, at lodsbåden var ejet af statslodseriet Bælt og Fjord Lodseriet, der eksisterede mellem 2002 og 2006.

Se lodseriets takstfastsættelser under Nyborg Lodseri.

Skrevet af Danmarks Lodsmuseumsforening